

PROGRAM

Franz Schubert (1797 – 1828) *Kvartettsats c-moll D. 703*

Carl Nielsen (1865 – 1931) *Stråkkvartett nr 1 g-moll op 13*
I. Allegro energico
II. Andante amoroso
III. Scherzo. Allegro molto
IV. Flnale. Allegro inquieto

Paus

Maurice Ravel (1875 – 1937) *Stråkkvartett F-dur*
I. Allegro moderato – très doux
II. Assez vif - très rythmé
III. Très lent
IV. Vif et agité

Under sina sista levnadsår var **Franz Schubert** svårt märkt av sjukdom, och flera av hans verk blev aldrig färdigkomponerade, exempelvis hans ofullbordade *Symfoni h-moll*, några pianosonater och denna *Kvartettsats* från 1820. Skisser till en planerad andra sats finns bevarade men mer än så blev det alltså inte.

Det här är musik som kräver mycket av sina utövare, knappast tänkt för de hyfsat försigkomna amatörmusikerna bland Schuberts vänner och bekanta som brukade träffas hemma och spela för varandra. Musiken är högdramatiskt och tekniskt krävande som kastar sig mellan ytterligheterna oroligt och nervöst, ljuvt och lyriskt. Tempot är *Allegro assai* och i de inledande takterna trampar musikerna snabbt i gång dynamon till en energinivå på maxläge. Ett ljuvligt sångtema dyker upp i första violin men avbryts då det är dags att veva i gång dynamon igen. Så följer ett annat lyriskt avsnitt och på så vis spinner musiken på, ömsom energialstrande, ömsom spröd, ljuvlig och melodiös. Efter nära tio minuter; en sista krafthämtning, och sedan är det över.

Carl Nielsen växte upp i en liten by på Fyn i Danmark som barn nummer sju (av tolv) till en bymusiker. Som violinist i den lokala musikföreningen kom han i kontakt med klassisk musik. Tretton år gammal fick han plats som militärmusiker i Odense på signalhorn och altbasun, och några år senare kom han in på musikkonservatoriet i Köpenhamn. Hans tonsättargärning kom att bli bred – symfonier, operor, körverk och många sånger med stark folklig förankring, samt en rad kammarmusikverk, bland dem sin humoristiska, obekymrade och så ofta spelade *Blåskvintett* från 1922.

Stråkkvartetten i g-moll op 13 komponerades 1887 – 88, men omarbetades rejält inför publiceringen 1898 och är den tidigaste av Nielsens kvartetter, kanske också hans mest omtyckta.

Huvudtemat i första satsen, *Allegro energico*, presenteras direkt i första takten och åtföljs ganska snart av sidotemat, som är sångbart och spelas först av cellon för att upprepas hos de övriga. Så kommer huvudtemat tillbaka, sidotemat därefter, materialet bearbetas luftigt och lekfullt. Mot slutet djupnar allvaret inför mjuklandningen i g-moll.

Den andra satsen, *Andante amoroso* går i en långsam och vänlig 9/8-takt, musik som på sina ställen är oändligt vacker och känslig. Rätt vad det är ökar intensiteten och en pockande, propsande mellandel, *Agitato*, tar över för en stund innan vi är tillbaka i rofylldheten igen.

Tredje satsen är som brukligt ett *Scherzo*. Tempobeteckningen är *Allegro molto*, och här går det undan! Ett försök från först cellon och senare förstaviolinerna att sätta ned foten misslyckas och det är bara för att ta ny fart igen. In i triodelen nu, som efter cellons inledande vaggande på tonerna G och d visar sig vara ett sprött litet fugato, chosofritt som den finaste spelmansmusik. Så småningom tas första delen i repris och satsen avslutas med en kort coda som nästan helt klingar ut innan ett c-mollackord i fortissimo sätter punkt.

Finalsatsen ska spelas *Allegro (inquieto)*, som betyder otåligt, rastlöst. Den inleds med att första violinen spelar ett dramatiskt tema och de övriga instrumentens pizzicatoackompanjemang på efterslag som förstärker känslan av bråskande oro. Musiken som följer är fylld av oväntade rytmiska vändningar, älskliga avsnitt och lekfulla infall innan musiken från inledningen tas om och spänningen stiger mot den korta, rafflande codan.

Maurice Ravel föddes i den baskiska delen av Frankrike. Redan som 14-åring började han studera vid Pariskonservatoriet, och bland hans viktiga ungdomsverk räknas *Pavane för en död prinsessa*, *Sonatin för piano* och hans enda *Stråkkvartett* (komponerad 1903) vars andra sats med sina pizzicaton blivit särskilt välkänd inte minst för nutidens publik då den använts som filmmusik (*The Royal Tenenbaums*) och vinjettmusik (SVT:s *Kulturstudion*).

Ravel var perfektionist och att arbeta inom givna ramar som stråkkvartettens traditionella struktur passade honom bra. Stråkkvartetten fick ett väldigt blandat mottagande efter uruppförandet i Paris 1904, till och med själve Gabriel Fauré (som tillägnats verket) hade kritiska invändningar. Men Claude Debussy, vars egna stråkkvartett ofta jämförs med Ravels, tog Ravel i försvar och skrev i ett brev till honom: ”Monsieur, i musikens gudars namn och för min skull: Rör inte en enda ton i er kvartett!”

Första satsen, *Allegro moderato – Très doux* (mycket mjukt) är fylld av intagande och lyriska melodislingor, mestadels i första violinen, men ibland får också violan eller cellon vara med, i sina egna oktaver. En kort upprördhet förekommer innan satsen tonar bort i ljusaste piano pianissimo.

Den andra satsen, kvartettens kortaste, spelas *Assez vif* (ganska livligt), och här skiftar musiken fram och tillbaka mellan pizzicato och mer sångbara avsnitt, inte helt olik iberisk folkmusik. I den långsamma mellandelen blir stämningen nästan kuslig och olycksbådande. Med några låga pizzicato-löpningar tas vi tillbaka till satsens inledande

känsloläge och ett starkt a-mollackord ger satsen dess tydliga avslutning.

I den stillsamma, stundom viskande tredje satsen, *Très lent* (mycket långsamt) använder Ravel tidigare material. Romantiska utsvävningar avlöses av mer laddade teman. Trots det låga tempot ligger det som en sorts spänd ängslan och lurar under ytan, men till slut landar vi ändå, mjukt, ljust och fint.

Finalen, *Vif et agité* (livligt och upprört) är stormig och häftig, blandat med korta inslag av återhämtning och vila. Även här finns reminiscenser från kvartetternas tidigare satser.

© Programtexter Musik i Syd / Gerd Román Hall

Om NOVO Quartet:

NOVO Quartet är en ung, prisbelönt, polskdansk stråkkvartett med framtiden för sig. Kvartetten formades 2018 i Köpenhamn och består av violinisterna Kaya Kato Møller och Nikolai Vasili Nedergaard, violasten Daniel Sledzinski och cellisten Signe Ebstrup Bitsch.

Ensemblen studerar på Det Kongelige Danske Musikkonservatorium och är skyddsslingar till den eftertraktade läraren Tim Frederiksen, tidigare mentor till The Danish String Quartet och Nightingale String Quartet.

2019 gjorde kvartetten sitt intåg på den internationella scenen i Shanghai och som representanter för Det Kongelige Danske Musikkonservatorium vid den holländska musik- och arkitekturfestivalen *Tilburg is Mooi*.

NOVO Quartet har redan visat sig vara en framstående kvartett med en mycket lovande framtid och nyligen kom de tvåa och fick juryns specialpris på *Trondheim International Chamber Music Competition 2021*. Tidigare samma år fick de äran att motta *Léonie Sonning Talent Prize* och 2020 vann kvartetten det ärofyllda förstapriset i *P2 Chamber Music Competition*.

KAMMARKATALOGEN
Legato

NOVO Quartet

